

Боровик Т.В.

кандидат економічних наук, доцент

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

ЛОГІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

На сьогодні найбільш актуальними є проблеми продовольчої безпеки. При цьому важливе значення має не тільки виробництво продукції аграрного сектору, але й її транспортування та збереження.

Логістика в агропромисловому комплексі – новий прикладний напрямок логістики (агрологістика), пов'язаний із застосуванням її положень і методів у сфері аграрного виробництва. В Україні агрологістика перебуває на початковому етапі розвитку. Разом із тим у розвинених країнах світу – США, Канаді, країнах Західної Європи, Австралії та інших – давно оцінили ефективність використання логістичних підходів в агробізнесі, урядові структури беруть на себе ініціативу під час впровадження логістичних підходів у діяльність аграрних підприємств.

Збір й аналіз первинної інформації про втрати агросектора через «неефективну логістику» є вельми значущим для обґрунтування важливості розвитку агрологістики в Україні. Така інформація є цінною саме на етапі ознайомлення із ситуацією, що склалась в аграрному секторі економіки нашої держави на цей момент часу. Технічні втрати зерна через неефективну логістику агропромислового комплексу України (перевезення, зберігання) досягають 15% від річного врожаю, що в сумі становлять до кількох мільйонів тонн. Щодо втрат зерна є й інша статистика: через недостатню кількість сучасних складів для зберігання зерна втрати врожаю становлять близько 8 млн т на рік, якщо щорічне виробництво сягає 30-40 млн т (це фактично дорівнює 20 % валового збору зерна) [2]. Водночас втрати зерна в країнах Європи та в США становлять усього 1–2 %.

Недосконалість логістичного інструментарію в агросекторі спричиняє значні втрати й іншої сільськогосподарської продукції. Зокрема, під час

виробництва картоплі й плодоовочевої продукції втрати становлять 40–50 % загального обсягу, у цукробуряковому виробництві – понад 30 %, молочному – близько 20 % і м'ясному – 15 % [1]. При вирощуванні олійних культур, за оцінками експертів, тільки від незадовільного стану техніко-технологічної бази логістичних систем сільгосппідприємства щорічно втрачають до 10–15 % від врожаю [4].

Втрати сільськогосподарської сировини під час її руху від виробника до споживача становлять, за оптимістичними (офіційними) оцінками, одну третину від загальної кількості, за песимістичними – понад 50 %, тоді як у Голландії ця цифра дорівнює 10 %. У цілому ж втрати продукції вітчизняного агропривиробництва через неефективну логістику досягають третини від річного обсягу продукції [4].

Аналіз сучасного стану аграрної логістики в Україні дозволяє нам дійти висновку, що основними перешкодами розвитку є:

- 1) відсутність урядової програми з розвитку агрологістики на належному рівні;
- 2) відсутність кваліфікованих логістичних кадрів у сільськогосподарських підприємствах;
- 3) відсутність коштів на впровадження логістичних підходів, оскільки програмні логістичні продукти є занадто дорогими для вітчизняних підприємств;
- 4) відсутність коштів на будівництво достатньої кількості сучасних складських приміщень;
- 5) відсутність коштів на закупівлю сучасних транспортних засобів;
- 6) низька якість дорожнього покриття, недосконале цифрове програмне GPS забезпечення українських доріг і відсутність мережі систем комунікацій для великогабаритного транспорту;
- 7) низька інвестиційна привабливість галузей сільського господарства в Україні, що в основному пояснюється недосконалою нормативно-правовою базою і нестабільною політичною ситуацією в країні;
- 8) корупційна складова.

Якщо звернути увагу конкретно на види транспорту і стримуючі фактори розвитку, то можна виокремити такі [5]:

1) Автомобільні перевезення:

- Відносно висока вартість перевезень.
- Втрати часу за рахунок скупчення авто у портах у «пікові» періоди.
- Значний знос техніки і високі амортизаційні витрати через низьку якість доріг.

- Неефективність перевезень на великі відстані.

2) Залізничні перевезення:

- Державна монополія на послуги і власність більшості вагонів.
- Критичний строк експлуатації вагонів-зерновозів.
- Низька пропускна здатність ж/д станцій у «пікові» періоди у портах.
- Відсутність державних інвестиційних програм оновлення парку вагонів-зерновозів.

3) Водні перевезення:

- Висока капіталоємність розвитку власних терміналів і флоту.
- Низька мобільність і оперативність перевезень, обмеженість районів транспортування.
- Обмеженість доступу до глибоководних ділянок при розміщенні терміналів.

Через неефективну логістику сьогодні українські аграрії втрачають близько \$20 на тонні виготовленої продукції. А це у річному еквіваленті при нинішніх оборотах українського експорту сягає \$600 млн. На даний момент витрати на логістику в АПК України на 30% перевищують даний показник у США і на 40% у країнах ЄС [5].

Тому, оскільки Україна, як країна з великим потенціалом у агросекторі, планує нарощувати свій потенціал експорту зерна та іншої с/г продукції, то приділяти слід особливу увагу розвитку агрологістики та збільшенню її ефективності.

Список використаних джерел

1. АПК і проблеми його розвитку.
URL:http://www.br.com.ua/referats/Economical_topics/82852.htm?dl (дата звернення 20.04.2020 р.).
2. Дроботя Я. А. Досвід логістичного управління запасами в сільському господарстві. URL:http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/_ekon/2010_ll/pdf/29.pdf (дата звернення 20.04.2020 р.).
3. Олійник Я. Б., Смирнов І.Г. Міжнародна логістика: навч. посіб. К.: Обрії. 2011. 594 с.
4. Сумець О. Агрологістика: необхідність і можливість розвитку. Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. 2017. Vol. 3. No. 3. р. 119-129. URL: www.are-journal.com. (дата звернення 20.04.2020 р.).
5. Яковлєва О. Логістика як конкурентна перевага у розвитку агробізнесу в Україні. URL: <https://agropolit.com/blog/58-logistika-yak-konkurentna-perevaga-u-rozvitku-agrobiznesu-v-ukrayini> (дата звернення 20.04.2020 р.).